

UITGELEZEN UITGELEZEN **DE ZOMER VAN DE LEZER** UITGELEZEN UITGELEZEN UITGELEZEN UITGELEZEN

Elke zomerweek laten we een gepassioneerde lezer aan het woord over genot, kracht en troost van literatuur

Radiomaker en auteur **PAT DONNEZ** over de boeken in zijn leven

Pat Donnez, het zoetgevooisde brein achter radioprogramma's als *Titaantjes (over wat het is, of had moeten zijn)*, *Bromberen*, *Zot van Elsschot...*, én auteur ontvangt ons in hartje Mechelen. Een ontvangst tussen honderden boeken. Geen plekje blijft onbenut. 'Ik geef het toe: ik ben ziek. Ziek van boeken. Toch hoop ik nooit te genezen.' Pat Donnez over het virus dat *Erik of het klein insectenboek* hem bezorgde. DOOR JOOST HOUTMAN / FOTO BAS BOGAERTS

'Lezen, dat is vrijen'

Een bibliotheek vind ik nog intiëmer dan de sponde. Ik was eens te gast bij uitgever Johan Polak. Je mocht zijn bibliotheek alleen maar betreden als je vriend des huizes was en een door hem goedgekeurd boekenliefhebber. Je moest pantoffels aantrekken en je handen op je rug houden. De hele tijd. De bib als sanctum sactorum. Bij Boudewijn Büch maakte ik iets soortgelijks mee. Ik zou mijn boeken ook graag wat meer privé stallen, maar dat gaat in dit huis niet. Jammer."

De gelijkvloerse verdieping puilt uit van de boeken. Alfabetisch gerangschikt op auteur. "Dan heb je nog de kunstboeken, de graphic novels, de reisboeken, de tijdschriften... Geen pockets. Een rug mag je ook nooit breken. Dat is hetzelfde als iemands rug breken! Zelfs tijdschriften laat ik inbinden." We zien ook een fesem kookboeken.

'Geert Van Hecke goes classic'

VAN GEERT VAN HECKE

"Ik kan geen omelet bakken, maar ik geniet er ontzettend van om in kookboeken te lezen. Hoe komen gerechten tot stand, welke ingrediënten zijn er nodig, hoe lang is de baktijd, wat is het geheim... Dat fascineert me."

Of Pat Donnez soms boeken weg doet? "Vind ik moeilijk. Bijzonder moeilijk. Tien jaar geleden heb ik er een hele karrenvracht uit gekieperd. Dat waren vooral politiek-sociologische boeken die achterhaald waren geworden. Ik ben echt ziek. Ziek van boeken. Ik blijf maar kopen. Ooit koop ik mezelf failliet. Toch dacht ik onlangs dat ik aan het minderen was. Mijn boekhouder sprak dat echter vrolijk tegen!" Wie is er nu de echte boekhouder? "Inderdaad, ik hoop wel dat ik nooit genees. Als ik geen boeken meer koop, dan zou dat betekenen dat ik de interesse kwijt was. Dat het allemaal niet meer hoefde..."

Alles

VAN MILAN KUNDERA, GABRIEL GARCIA MÁRQUEZ, LOUIS PAUL BOON EN VELE ANDEREN

"Ik kan niet niet lezen. Ik ben verslaafd aan lezen. Ik word wakker en begin te lezen, tot zelfs de doos van de ontbijtgranen toe. Ik lees ook overal: in de bus, op de

trein, in bed... Alleen in de taxi niet. Op de een of andere manier gaat dat niet. De flierefluitende vrijgezel in mij geeft ook grif toe dat op dat lezen relaties zijn afgeknapt. Daar moeten ze toch ooit iets op vinden: dat je in bed kunt lezen zonder licht nodig te hebben. Aan de andere kant heb ik ook veel leesplezier beleefd samen met een geliefde. Ik denk graag terug aan een vakantie op Kreta. Gelegen op twee comfortabele ligstoelen met tussen ons in een stapel Kundera. Ik een boek, zij een ander. En 's avonds elkaar het boek navertellen. Na een weekje keert dat en begin je in de boeken die de ander al heeft gelezen, en dat levert dan weer geanimeerde discussies op. Met Márquez hebben we dat ook eens gedaan.

"Als ik zonder bril over het strand stap en naar boeken lezende mensen kijk, probeer ik me in te beelden wat ze aan het lezen zijn. Die wulpse dame heeft een Michel Houellebecq vast, denk ik dan. Maar nee hoor, als ik mijn bril opzet, zit ze net zoals de duizenden andere badgasten midden in een Stieg Larsson.

"Lezen is als vrijen. Het kan op de achterbank van de auto en op het aanrecht. Het kan je een cold turkey bezorgen of zelfs puur transcendent geluk. Het is een intiem samenkomen, dat evengoed angstaanjagend kan zijn. In het beste geval creëert het een symbiose."

Onder in een van de vele rekken staan boeken zonder titel. "Dat zijn mijn dagboeken. Tegenwoordig pen ik in Moleskines. Eén per maand. Nu zit ik in een heel productieve fase, maar dat kan variëren. Zo'n fragment van de twaalfjarige Pat opnieuw lezen, dat is geeneens charmant, maar ronduit gênant. De hulpeloosheid van dat jongetje die de werkelijkheid probeert naar zijn hand te zetten. De werkelijkheid van zijn eigen mond bijvoorbeeld. Een beugel noemde ik blijkbaar 'ijzertje'. *The horror*."

De flierefluitende vrijgezel in mij geeft grif toe dat op dat lezen relaties zijn afgeknapt. Daar moeten ze toch ooit iets op vinden: dat je in bed kunt lezen zonder licht nodig te hebben

'Erik of het klein insectenboek'

VAN GODFRIED BOMANS

"Ik ben een late ontdekker van boeken. Mijn vader - hoewel Franstalig - was een anglofiel. Er waren tijdschriften als *Life*, *The New Yorker* en de obligate *Reader's Digest* in huis. En kranten natuurlijk. Maar boeken werden er niet gelezen. Ook niet door mijn vriendjes. Mijn allereerste boek won ik met een voordrachtwedstrijd: *Erik of het klein insectenboek* van Godfried Bomans. Samen met de Ernest Claes Omnibus deel 4, met daarin het onovertroffen pareltje *Floere, het fluwijn*, dat overigens moeiteloos de vergelijk met Tsjechov en Dostojevski doorstaat.

"*Erik of het klein insectenboek* was het allereerste boek. Het allereerste tout court. Maar wat een ontdekking! Pure synesthesie! Het eerste boek waarin ik zelf zat. Het was mijn ontmaagding in de literatuur. En ik had het helemaal zelf ontdekt. Winnie de Poeh en alle andere knappe kinderboeken heb ik pas veel later gelezen. Wie op zijn twaalfde begint, heeft heel wat in te halen.

"Het zette me aan om andere boeken van Bomans te lezen. Dat deed ik daarna ook met Boon, en vele andere schrijvers volgden. In de beginjaren werkte ik zo hele lijstjes auteurs af. Ik heb een bijzonder ordelijke manier van lezen en verzamelen. Om niet te zeggen autistisch!"

'Tabula Rasa'

VAN ROGER VAN DE VELDE

"Op mijn vijftiende las ik *Tabula Rasa* van Roger Van de Velde. Daar was ik weg van. De stijl, de taal, de wereld die hij neerzette... Over de tragiek van een veertigjarige aan Palfium verslaafde schrijver. Van de Velde is meermaals geïnterneerd. Natuurlijk was ik daar veel te jong voor. En in de kantlijn schreef ik de verklaring voor de moeilijke woorden. Ik vond dat intrigerend. Op mijn veertigste heb ik het opnieuw gelezen. Wat een tegenvaller! Hoe slordig! Die stijl die geen stijl was... Ja, dat boek stortte als een kaartenhuisje ineen. Hetzelfde overkwam me met *De seizoenen* van Clem Schouwenaars. Sommige boeken moet je niet herlezen. Ze werkten 'ooit', maar daarom niet een tweede maal. Maar ze wegdoen, nee..."

"Of er ooit tranen zijn gevallen op de letters? Bij romans niet. Als ik de tearjerker *Free Willy* op tv zie - hoe onnozel dat verhaaltje ook is - dan heb ik dat wel als die orka de vrijheid tegemoet zwemt. Of de documentaire *Zij gelooft in mij* over André Hazes. Van poëzie kan ik ook wel geëmotioneerd raken. En dan wil ik die gedichten ook uit het hoofd kunnen opzeggen. '*Cueillez dès aujourd'hui les roses de la vie*.' Pluk vanaf vandaag de rozen van het leven.' De laatste regel uit *Sonnet pour Hélène* van Ronsard."

'Reis naar het eind van de nacht'

VAN LOUIS-FERDINAND CÉLINE

"*Voyage au bout de la nuit*, *Mort à crédit*, *Bagatelles pour un massacre*... dat zijn pas bezwende boeken. Eentje kocht ik onder de toonbank in Parijs, want Céline is onder meer door zijn vier antisemitische pamfletten een moeilijk geval in Frankrijk. Als een politicus zou spreken zoals deze man schrijft, dan zou dat ronduit gevaarlijk zijn. En hoe hij erin slaagt je als lezer met alle emoties op te zadelen... In Frankrijk willen ze Célines dood nu 50 jaar geleden niet officieel herdenken. Eigenaardig toch voor een land dat staat op het mooie begrip vrijheid. Je moet bij het lezen een onderscheid kunnen maken tussen vorm en vent.

"Je leeservaring moet een leefervaring zijn. De anekdotiek rond het leven van de schrijver moet je los kunnen koppelen van je appreciatie voor diens boeken. Hoewel ik - als ik heel eerlijk ben - toch graag wat meer Hollywood in de literatuur zou zien. Zo'n Boekenbal als in Nederland, dat zou van mij nog exuberanter mogen. Literatuur met een hoog rodelopergehalte. Testosteron en sterren. Nu is het te braaf. Geef literatuur toch wat meer glamour alsjeblief. En dan heb ik het over literatuur, niet over de BV's die op hun twintigste een biografietje uitgeven dat ze door een dure copywriter laten schrijven en zelf niet hebben gelezen. Al goed dat David Van Reybrouck ook prominent in zo'n lijst staat. Hoewel er waarschijnlijk veel *Congo's* gekocht, maar ongelezen blijven. Umberto Eco noemt dat de idiotenbelasting. Van de tien mensen die het boek kopen lezen er acht het mischien niet, maar die maken het boek wel betaalbaar voor die twee anderen."

Vakantieboeken van Pat Donnez

• *A Drifting Life*

van Yoshiro Tsatsumi

Intrigerende graphic novel en autobiografie van Yoshiro Tsatsumi (*1935), de peetvader van de undergroundmanga.

• *Je kunt eigenlijk alles*

van Marten Toonder

De vader van Tom Poes en Olivier B. Bommel (1912-2005) fileert schalks de maatschappij. Vilein, maar met een knipoog.

• *The Waste Land*

van T.S. Eliot

De Amerikaans/Britse schrijver T.S. Eliot schreef *Het barre land* in 1920. Het werk - een weinig toegankelijke bespiegeling op de uitzichtloosheid van het bestaan - zou uitgroeien tot een van de bekendste gedichten uit de twintigste eeuw.

'Villa des Roses'

VAN WILLEM ELSSCHOT

"Elsschot heb ik pas redelijk laat ontdekt, maar *Villa des Roses* vind ik subliem. Het is alleen nog wachten op de verfilming door David Lynch. Honderd jaar oud, en zo nieuw. Een hotel vol freaks. Neem nu de 92-jarige mevrouw Gendron, die sinaasappelen pikt en daarvoor wordt gestraft. Als wraak gooit ze het aapje Chico in de haard. Hoe dat beschreven wordt! Het knisperen van het vuur. Ook een van de eerste boeken waarin een abortus zo accuraat beschreven wordt. De foetus in een pakje en dat pakje over de schutting gezwerd... Sinister. Ja, dan woon ik in dat boek. Dan woon ik in dat pension en lees ik door van 's morgens tot 's nachts. En een boek moet je kunnen voelen en vooral ook ruiken. Bij een e-reader mis ik het 'gevoel'. Een e-reader maakt alle boeken gelijk."

'A Drifting Life'

VAN YOSHIRO TSATSUMI

'Je kunt eigenlijk alles'

VAN MARTEN TOONDER

"Ik ben nu bezig in een paar boeken tegelijk: *The Waste Land* van T.S. Eliot, het eeuwenoude Gilgamesjepos, maar ook in *A Drifting Life*. Dat is een van de vele graphic novels die ik hier heb staan. Een intrigerend genre. Yoshiro Tsatsumi werkte maar liefst elf jaar aan dit boek van bijna 900 pagina's. Deze peetvader van de undergroundmanga vertelt/schrijft/tekt in *A Drifting Life* zijn leven van 1945 tot 1960. Bijzonder knap. Dat wissel ik af met het overheerlijke *Je kunt eigenlijk alles* van Marten Toonder, de tekenaar van Olivier B. Bommel en Tom Poes. Dat is de man die voor woorden als 'denkraam' en 'zielenknijper' heeft gezorgd. Ja, en dan moet ik mezelf tegenhouden of ik koop weer alles van Toonder. Hieronder, in de kelder, staat het trouwens ook vol boeken. Verderop in de stad bewaar ik ook nog een heel pak boeken in een klein depot. Het is ziek..."

Pat Donnez presenteert vanaf maandag 25 juli elke middag *La dolce vita* op Klara.

■ Pat Donnez: 'Ik heb een bijzonder ordelijke manier van lezen en verzamelen. Om niet te zeggen autistische!'